

1944 szeptemberében Erdélyre zúdult a II. világháború minden borzalma. A földgázkutatói munkálatokat a hadiüzemi parancsnokság intézkedésére 1944. szeptember 11-én hagyták abba. Katonai utasításra fatengelyes szekerekkel az országúton igyekezett az anyaország felé a mintegy 120 fő szakember és családja. A többség egy-két kézitáskával indult haza, végeredményképpen az észak-erdélyi földgázkutatóknál dolgozó szakemberek és családjaik minden ingóságukat elveszítették. Észak-Erdélyben maradt 5 felszerelt fűróüzem raktárakkal, kovács-, lakatos- és esztergályosműhelyekkel, 9 fűróberendezés, 150 vagon béléscső, sok ezer méter termelőcső, vízvezeték, gázvezeték, fűrócső és megszámlálhatatlan mennyiségű fűrási, termelési és szállítási eszköz, anyag. Észak-Erdélynek Romániához történt csatolásával óriási értékű energiabázis maradt a román szerveknek. A megtalált földgázmezőket teljes nagyságukban – időhiány miatt – nem tudták feltárni. Az ismertté vált boltozatok teljes feltárása és a szomszédságukban lévő reményteljes területek megkutatása további földgáztermelés lehetőségét tette igen biztatóvá. Ugyanis már 1918-ban *dr. Böck Hugó* és társai 36 földgázfelhalmozódásra alkalmas földtani szerkezetet mutattak ki.

Romániában 1945. február 10-én jelent meg az a 91. sz. törvény, amely felállította a hírhedt CASBI intézményét (CASBI = Casa de Administrare si Supraveghere a Bunurilor Inamice = Ellenséges Javakat Kezelő és Felügyelő Pénztár), amely kezelte az 1944. szeptember 12-i fegyverszüneti egyezmény 8. §-ában előírt fizikai és jogi személyek ingó és ingatlan javait. Ezek közé tartozott az észak-erdélyi földgázkutatók ott maradt kincstári és magánvagyonai is. *Iklódi (Hirsch) Dezső* 1945 augusztusában úgy becsülte,

hogy a zár alá vett összes magyar vagyon értéke „óvatos becslés szerint is megközelíti jóvátételi kötelezettségünk teljes összegét”. A magyarországi politikai és gazdasági vezetés természetesen tisztában volt a romániai magyar vagyonok jelentőségével. A magyar vagyonok érdekében mind a magyar kormányok, mind a magyar kisebbség érdekvédelmét föl vállaló szervezet, a Magyar Népi Szövetség (MNSZ) kezdettől fogva szívós küzdelmet folytatott. Már 1945. május 30-án emlékiratot küldött a román miniszterelnöknek a „vélelmezett ellenség” fogalmának bevezetése miatt – a tiltakozásnak azonban semmi eredménye sem lett. 1947. április 21-én megkezdődtek a közvetlen magyar-román kétoldalú tárgyalások, amelyek 1953. július 7-ig tartottak, amikor is a két ország között függőben lévő egyes pénzügyi és gazdasági kérdések végleges rendezése tárgyában készült egyezményben a magyar fél lemondott minden magyar igényről, és fennmaradt minden, ami román igény. Ezzel végleg lezárult az észak-erdélyi földgázkutatók és annak kincstári, illetve magánvagyon komplexum ügye is, teljes vagyonvesztéssel.

Forrás:

Jolsvai Arthúr: Észak-erdélyi földgázkutatók, 1940. XI. – 1944. IX. Magyar Olajipari Múzeum, Zalaegerszeg, 1994.

Jolsvai Arthúr: Ötven éve, 1940 novemberében kezdte meg a Magyar Kincstár az észak-erdélyi földgázkutatókat. BKL Kőolaj és Földgáz 23. (123.) évfolyam, 10. szám, 1990. október, 311-314. o.

Vincze Gábor: Magyar vagyon román kézen. Pro-Print Könyvkiadó, Csíkszereda, 2000.

id. Ósz Árpád

Könyvismertető

A hazai szénvagyon és hasznosítási lehetőségei

„A hazai szénvagyon gazdaságos és környezetkímélő hasznosításának alapfeltétele a korszerű műszaki eljárások adaptációja a bányászatban és a korszerű tiszta szénteknológiai eljárások megjelenése a hazai energetikai és vegyipari szektorban. A tiszta szénteknológiák az utóbbi évtizedben jelentős fejlődést mutatnak, a beépített és megtervezett kapacitások látványos növekedése ezt jól tükrözi. Az energiatermelés és vegyipar mellett továbbra is fontos szerepe lehet a kocszolható feketeszennek, mely az Európai Unió meghatározása szerint napjainkban is stratégiai, kritikus nyersanyag.

A szektor válságból való kiemelkedése naprakész szakismereteket követel. A földtani vagyon, a kitermelési lehetőségek és szénminőségi paraméterek pontos ismerete nélkül a legígéretesebb befektetői érdeklődés is készületlenül érheti a hazai intézményrendszert.

A kötet célja a hazai földtani és szénminőségi adatok országos áttekintése és a perspektivikus szénelőfordulások azonosítása, valamint a világban ismert feldolgozási és hasznosítási technológiák részletes bemutatása. A közölt tanulmányok szakmai alapot adhatnak a szénbányászati szektor-

ral kapcsolatos álláspontok megfogalmazásához, a stratégiai tervezéshez, illetve a szakterületi programokkal (földtani kutatás, bányászat, szénelőkészítés, feldolgozás) szemben támasztott követelmények meghatározásához egyaránt.”

A fentieket a 2018-ban, a Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat (MBFSZ) kiadásában, *Püspöki Zoltán* főszerkesztésével megjelent „A hazai szénvagyon és hasznosítási lehetőségei” c. 280 oldalas, A4 méretű könyv hátlapján olvashatjuk. Szerkesztők: *Debreczeni Ákos, Fancsik Tamás, Hámorné Vidó Mária, Zelei Gábor.*

2017-ben a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium bízta meg a MBFSZ-ot a hazai szénelőfordulásokról elérhető szakmai adatok integrált bemutatásával, az elsődleges és másodlagos hasznosítási lehetőségek, irányok áttekintésével. Az MBFSZ a Miskolci Egyetemmel és a Pécsi Tudományegyetemmel együttműködve végezte el ezt a hatalmas munkát.

Ennek eredményeként készült el kiváló minőségben ez a kiadvány, melynek fő fejezetei:

1. A hazai szénvagyon dokumentációs és adatrendszerei
2. Módszertani fejlesztési lehetőségek a hazai szénkutatói gyakorlatban
3. Magyarországi szénelőfordulások földtani, teleptani, szerkezeti és vízföldtani adottságai

4. Kiemelt mélyművelésű szénbányászati projektek földtani, bányászati adottságai
5. A hazai szénelőfordulások minőségi jellemzői
6. A szénelőkészítés technológiája és magyarországi alkalmazásai
7. A szénelgázosítás és direkt hidrogénezési eljárások, technológiák áttekintése
8. Kritikus elemek kinyerési és hasznosítási lehetőségeinek vizsgálata
9. Bányászati meddők mezőgazdasági hasznosításának lehetőségei
10. A szén gazdasági perspektívái
11. Irodalom (a 20 oldalas jegyzékben több száz hazai és külföldi szakmai anyag szerepel)

PT

Energetika és bányászat

Megjelent az ENERGIAGAZDÁLKODÁS 2020/3. száma, amelyben mind a szénbányászattal, mind az energetikával kapcsolatos nagyon aktuális írások jelentek meg:

Stróbl Alajos: Erőmű építésünk várható két évtizede

Nagy Valéria: Energia és táj – Energetika és tájhasználat

Szilágyi Zsombor: Koronavírus és energiapiac

Szilágyi Zsombor: Hidrogén, a jövő energiahordozója

Szilágyi Zsombor: A légkört károsító metán

Bohunka Dávid, Szirtes Máté: Összefoglaló a „XIV. Klímaváltozás, Energiatudatosság, Energiahatékonyság (KLENEN) Konferencia és Kiállítás”-ról

Dr. Horn János

Energiellátás és ellátásbiztonság

A közelmúltban jelent meg magánkiadásban *Vajda Györgynek*, az MTA rendes tagjának, Állami- és Széchenyi-díjas gépész- és villamosmérnök „Energiellátás és ellátásbiztonság” c. könyve.

A könyv áttekinti a világ energiellátásának a helyzetét

és annak problémáit. Ezek elemzésére támaszkodva bemutatja a célszerű jövőbeni megoldásokat. A nemzetközi energiahelyzetbe ágyazva vizsgálja a magyar viszonyokat, ismerteti a hazai megoldásokat és nehezítő problémákat és konfliktusokat, valamint az azokból kivezető utakat. Mindvégig szem előtt tartja az energiaellátás biztonságát veszélyeztető, illetve előmozdító körülményeket.

A könyv ára 5000 Ft, megrendelhető: Könyvműhely/RB – BINDEX Kft. tel: 46-790-014, e-mail: info@konyvmuhely.hu

mérnök újság 2020. március (p: 66)

Dr. Horn János

Hídépítő a selmebányai Akadémiáról

A Mérnökújság 2020. márciusi számában (62-64. old.) „Idők hídjai” címmel *Maderspach Kinga* emlékezik meg úkapjáról, *Maderspach Károly*ról.

Maderspach Károly (1791-1849) édesapja – János – nyomdokain szintén a selmebányai Bányászati-kohászati Akadémián tanult. (1872-ig a két szak oktatása nem volt szétválasztva.) Több bányaműnél dolgozott, majd 1823-ban megalapította a „Hoffmann testvérek és Maderspach Károly Ruszkabányai Vas- és Kohóműveket”, amit sikerre vitt, a ruszkabányai vasgyár Magyarország második legnagyobb üzeme lett.

A bányák, kohók, gyárak kiszolgálása miatt hídépítésekre volt szükség, és *Maderspach* saját tervezésű vashidakat kezdett építeni. A „vonóláncos ívhíd” szabadalmat kapott (Bécs, 1833). A pályaszint fölötti öntöttvas ívek végpontjait a pályaszinten kovácsolt láncsal kötötte össze, így érve el, hogy a parti vasgyár közbülső pillérekre csak függőleges terhelés jusson.

Olyan sikeres volt, hogy 1836-ban még az első Pestet és Budát összekötő hídra kiírt pályázatra is jelentkezett, konkrét tervet benyújtva egy 4 nyílású hídra. (Mint tudjuk, végül *William Tierney Clark* tervét fogadták el, és készült el a Lánchíd.)

PT

Külföldi hírek

A világ legnagyobb hagyományos földgázmezői

A világ eddig felfedezett legnagyobb hagyományos földgázmezői a mai napig termelnek. Vannak, amelyeknek már a termelése erősen lecsökkent, de vannak, amelyek fejlesztése tovább folyik. A földgáz kitermelésével együtt gázcsapadékot (kondenzátumot) is termelnek. Az alábbi összeállítás az 1000 x 10⁹ m³ (1000 Mrd m³) kezdeti kitermelhető (ipari) készlettel rendelkező hagyományos földgázmezőket sorolja fel.

1. South Pars: A Perzsa (Arab)-öbölben Irán és Katar között elhelyezkedő földgázmezőt 1971-ben fedezték fel és 1989 óta termel. A kezdeti kitermelhető (ipari) készlete 35 000 Mrd m³ volt, amelynek mintegy 70%-át termelték már ki.

2. Urengoij: Oroszországban a Nyugat-Szibériai-medence északi részén a Jamali Nyenyecföld autonóm körzet területén lévő földgázmezőt 1966-ban fedezték fel és 1978 óta

termel. A kezdeti kitermelhető készlete 6 300 Mrd m³ volt, amelynek mintegy 65%-át már kitermelték. 1984 januárjában indult el a mezőből a földgázexport Közép- és Nyugat Európába.

3. Jamburg: Ez is Oroszországban, az előzővel azonos körzetben van. 1969-ben fedezték fel, és a földgáz kitermelése 1986-ban indult. A kezdeti kitermelhető készlete 3 600 Mrd m³ volt, amelynek mintegy 55%-át már kitermelték.

4. Hassi R'Mel: Algériában, Algírtól 550 km-re délre van a 70 x 50 km-es földgázmező, 1956-ban fedezték fel és 1961 óta termel. A kezdeti kitermelhető készlete 3 500 Mrd m³ volt, amelynek már 74%-át kitermelték. Ebből a mezőből indul az a négy távvezeték, amelyen Dél-Európába szállítják a térség földgázát.

5. Stokman: A földgázmező a Barents-tenger Oroszországhoz tartozó részén van, mintegy 600 km-re északra a Kola-félszigettől. Ugyan 1988-ban fedezték fel, azonban az extrém sarkvidéki körülmények miatt csak 2015-ben kezdték